Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Minister Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Directoraat-generaal Agro

Behandeld door

Datum
4 november 2025

Kenmerk
DGA / 102252758

Kopie aan

RT 0000122669

Bijlage(n)
2

memo

signalen waterschappen mbt aanwijzing aandachtsgebieden en actualisatie bronnenanalyse

Inleiding

U heeft verzocht om een nadere afstemming over de signalen die u ontvangt over de aanwijzing van aandachtsgebieden. Eerder is in een bestuurlijk overleg op 2 oktober jl. met IPO, Unie van Waterschappen (UvW) gesignaleerd dat er onder de waterschappen en provincies onvrede is over de actualisatie van de bronnenanalyse. Hierop is afgesproken casussen op te halen en deze in een technisch overleg te bespreken met bestuurders van waterschappen en provincies. Dit is gebeurd en het overleg heeft plaatsgevonden op 15 oktober jongstleden. Zie bijgevoegd de presentatie. De signalen hebben geen betrekking op mogelijk gemaakte fouten bij het aanleveren en verwerken van de data van de waterschappen in het model waarmee Wageningen Environmental Research (WEnR) de bronnenanalyse heeft opgesteld, maar gaan veel meer over de eerder gemaakte keuzes/gehanteerde uitgangspunten in de aanpak. WenR en LVVN hebben de afgelopen anderhalf jaar intensief contact gehad met provincies en waterschappen in dit proces.
Hieronder een korte toelichting op het proces en de ontvangen signalen.

Proces actualisatie bronnenanalyse

- Voorafgaand aan het opstellen van een geactualiseerde bronnenanalyse is een aantal uitgangspunten vastgesteld (in bestuurlijk overleg 24 september 2024 met u en bestuurders van IPO en UvW), zie bijlage 'Uitgangspunten bronnenanalyse'.
  De belangrijkste uitgangspunten die relevant zijn voor de nu ontvangen signalen:
  - er is gestreefd naar landelijke uniformiteit voor de actualisatie.
  - bronnen die zijn meegenomen in de emissieregistratie zijn gekwantificeerd (directe kwel op het oppervlaktewater zit hier niet in).
  - er is gestreefd naar een verfijnder en meer gedetailleerd niveau voor de vaststelling landbouwbijdrage; in de vorige actualisatie werd de landbouwbijdrage op waterschapsniveau vastgesteld.
  - regionale bronnenanalyse zijn zoveel mogelijk betrokken, indien dit niet mogelijk was heeft expert judgement plaatsgevonden (enkele waterschappen hebben nog geen regionale analyse).
  - buitenland: is niet meegenomen in de vaststelling van de landbouwbijdrage (alleen gebiedseigen bronnen zijn meegenomen).
- De geactualiseerde bronnenanalyse is benut voor de aanwijzing van de aandachtsgebieden (de concept wijzigingsregeling hiertoe ligt tot 10

november in internetconsultatie). Dit betekent dat de vaststelling van de landbouwbijdrage (>19%) onderdeel is van het toetsingskader voor de aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof. Uit de actualisatie van de bronnenanalyse blijkt dat de landbouwbijdrage in de meeste gebieden boven de 19% ligt, en ook dat in sommige andere gebieden door het verfijndere niveau van 65 hydrologische eenheden de landbouwbijdrage juist niet groter is dan 19%. Daarnaast is de vaststelling van de verontreiniging N en P (op basis van de door de waterschappen aangeleverde gegevens in het Waterkwaliteitsportaal) van belang voor de vaststelling of een gebied een aandachtsgebied is.

Signalen waterschappen (zie ook bijgevoegde PPT)

- In essentie heeft LVVN in de technische briefing in de beantwoording van de door de waterschappen aangedragen casussen verwezen naar de afgesproken uitgangspunten. Ook is aangegeven dat voor de landelijke actualisatie gestreefd moet worden naar een landelijk geharmoniseerd beeld en is bij keuzes voor schaalniveaus vooral gekeken op welk niveau de meeste betrouwbaarheid kan worden verkregen.
- Het belangrijkste ontvangen signaal richt zich dus op het gehanteerde schaalniveau voor de vaststelling van de landbouwbijdrage. In het eindrapport actualisatie bronnenanalyse van WEnR is geadviseerd het niveau van 65 hydrologische eenheden te kiezen. Dit niveau is verfijnder dan het niveau in de voorgaande bronnenanalyse (waterschapsniveau) en is voor het beoogde doel (aanwijzing aandachtsgebieden) het meest betrouwbare niveau. Omdat de (onbetrouwbaardere) data over de landbouwbijdrage op KRW-waterlichaam niveau wel informeel is gedeeld met waterschappen, zijn hier veel vragen over.
- Voor de vaststelling van verontreiniging N en P worden de metingen van de afgelopen zes jaar, tot en met 2024, meegenomen. Dit zijn de data die in september 2024 beschikbaar waren in het Waterkwaliteitsportaal. De waterschappen lijken hiermee akkoord te gaan. Sommige waterschappen zouden wel de aangepaste KRW-doelen voor N en P, die zij begin komend jaar gaan aanpassen, willen betrekken. Dit is in dit tijdpad echter niet mogelijk en zal bij een volgende actualisatie mogelijk zijn. Immers de inzet is om op 1 januari de aanwijzing van NV-gebieden te vervangen door de aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof.
- [redacted] heeft gevraagd om rekening te houden met de belasting uit het buitenland. Hier hanteren we hetzelfde principe als bij de aanwijzing van NV-gebieden, namelijk dat alleen naar de gebiedseigen belasting wordt gekeken. Indien rekening wordt gehouden met de inlaat vanuit het buitenland, zou dit de opgave binnen een gebied kunnen vergroten.
- Enkele waterschappen [redacted] heeft vragen gesteld over het al dan niet meenemen van directe kwel op het oppervlaktewater. Er is tot dus ver geen landelijk beeld van de bijdrage van de directe kwel (niet opgenomen in de emissieregistratie). WEnR werkt nu wel met de betrokken waterschappen aan het verzamelen van kennis hierover. Dit kan dan in een toekomstige bronnenanalyse worden benut.

Intern gebruik

- Enkele waterschappen constateren verschillen tussen de regionale analyses en de landelijke bronnenanalyse (WEnR heeft alle regionale analyses beoordeeld en indien voldoende consistente informatie is aangeleverd, dit ook meegenomen.

Reacties tot dus ver in internetconsultatie

- Waterschappen hebben tot dus ver nog niet gereageerd op de internetconsultatie voor onder andere aanwijzing aandachtsgebieden.
- Enkele sectorpartijen hebben gereageerd en geven voor wat betreft de aanwijzing van aandachtsgebieden het volgende aan:
  -
    - Nieuwe gebieden aangewezen, hoe kan dit?
    - Positief over omzetting NV-gebieden naar aandachtsgebieden
    - Is er rekening gehouden met kwel?
    - Signalen van waterschappen dat gebieden soms ten onrechte zijn aangewezen dat de aanwijzing te grofmazig is en de bronnenanalyse mist scherpte van de regionale analyses,
    - Tot slot uiten zij grote twijfels over de effectiviteit van de voorgestelde maatregelen, terwijl deze wel een grote impact hebben op de agrarische ondernemers.

Vervolgproces:

- Het voornemen is om de aanwijzing van de aandachtsgebieden na de internetconsultatie te vervolmaken in samenhang met de nog op te leveren doorrekening van WEnR van de aanpassing van de stikstofgebruiksnormen en de aanwijzing van de aandachtsgebieden, het advies van de Commissie MER over het concept 8e AP en het advies van de landsadvocaat over het 8e AP in relatie tot de KRW. Dan wordt toegewerkt naar publicatie van de Regeling tot aanwijzing van de aandachtsgebieden en de aanpassing van de stikstofgebruiksnormen en het 8e AP (begin december).
- Afgaande op bovengenoemde reacties leidt de concept aanwijzing tot dus ver niet tot aanpassingen. Indien aanpassingen doorgevoerd zouden moeten worden in de afbakening van de aandachtsgebieden, zou dit leiden tot vertraging en is het niet mogelijk om per 1 januari 2026 aandachtsgebieden aan te wijzen.

Intern gebruik